

ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІПОФІЛЬНИХ ЕКСТРАКТІВ СИРОВИНИ MALVA SYLVESTRIS L.

©І. І. Тернинко, У. Є. Онищенко

ДЗ «Луганський державний медичний університет»

Резюме: досліджено ліпофільні екстракти з сировини мальви лісової, отримані методом вичерпного екстрагування хлороформом в апараті «Сокслета». Визначено кількісний вміст суми хлорофілів та каротиноїдів. Отримано та вивчено тривимірні спектри поглинання і флуоресценції ліпофільних комплексів.

Ключові слова: мальва лісова, ліпофільні екстракти, тривимірні спектри, каротиноїди, хлорофіли.

Вступ. Відомо, що ліпофільні екстракти рослин містять різноманітний комплекс біологічно активних сполук, зокрема хлорофіли, жиророзчинні вітаміни, жирні кислоти та ін. [1]. Залежно від складу, кількості та структури сполук ці речовини здатні виявляти біологічну активність різної спрямованості дії. Так, хлорофіл підсилює процес кровотворення, має антимікробну та антиканцерогенну активність, посилює обмін речовин [5, 6]. Каротиноїди сприяють нормальному обміну речовин, росту та розвитку організму, виявляють антиоксидантну дію, захищають тканини та клітини організму від дії вільних радикалів, підвищують опір організму до інфекційних захворювань [5, 6, 10]. Тому фітохімічне вивчення ліпофільних екстрактів рослин є одним із завдань сучасних фармакогностичних досліджень, адже надає можливість прогнозувати створення фітопрепаратів на їх основі та, як наслідок, збільшувати асортимент рослинних лікарських засобів.

Однією з рослин із достатніми сировинними запасами є мальва лісова (*Malva sylvestris* L.) – одно- або дворічна рослина з родини Мальвових (*Malvaceae*), що має значний досвід застосування у народній медицині, але використання її в офіційній медицині обмежено в зв'язку з недостатнім вивченням [3].

Раніше, у попередніх публікаціях [8, 9], ми повідомляли про якісний та жирнокислотний склад ліпофільних комплексів, отриманих з сировини мальви лісової. Встановлено наявність терпенів, хлорофілу, кумаринів, а також 17 жирних кислот в усіх об'єктах дослідження, серед яких у листах та квітках переважають насичені, а у коренях – ненасичені жирні кислоти.

Мета роботи – подальше детальне вивчення ліпофільних комплексів на предмет їх якісного складу та кількісного вмісту хлорофілів та каротиноїдів.

Методи досліджень. Як об'єкт дослідження було обрано квітки, плоди, листи та корені маль-

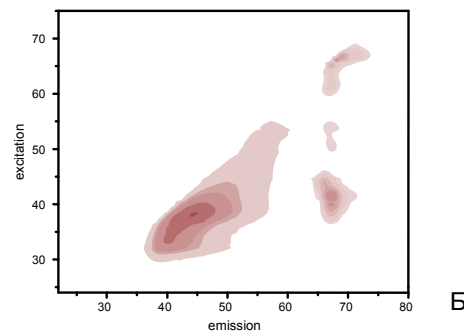
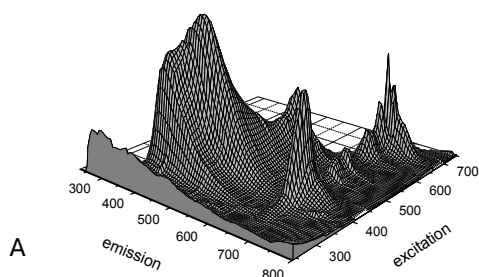
ви лісової, які були заготовлені на території Луганської області у липні – вересні 2010 року.

Для дослідження використовували ліпофільні фракції, які отримували вичерпним екстрагуванням сировини хлороформом в апараті «Сокслета» за загальновідомою методикою [4, 7].

Визначення кількісного вмісту суми каротиноїдів та суми хлорофілів проводили спектрофотометричним методом на приладі Hitachi U3210 шляхом деконволюції спектрів поглинання на складові смуги. Отримані ліпофільні фракції спектрофотометрували в інтервалі від 250 нм (гранично допустима довжина хвилі для хлороформу) до 750–800 нм. Розчин розбавляли додатково кількістю розчинника доки оптична густина у максимумах смуг поглинання в спектрі екстракту не зменшиться до величини 0,2–0,3.

Для більш детального вивчення ліпофільних сполук досліджуваних рослин ми одержали тривимірні спектри флуоресценції методом тривимірної скануючої спектрофлуориметрії (3 DF-спектроскопії), який є багатометричним методом для якісного аналізу сумішей, що вміщують флуоресціюючі компоненти. З DF-спектри, що мають вигляд поверхні, яка характеризується функцією $I=f(\lambda_{\text{exc}}, \lambda_{\text{em}})$, реєстрували в ультрафіолетовому та видимому діапазонах спектра за допомогою спектрофлуориметра Hitachi F4010. Вимірювання проводили в інтервалі довжин хвиль збудження – 220–750 нм та довжин хвиль флуоресценції 220–800 нм (крок сканування – 10 нм; щілини – збудження/флуоресценції – 5/5 нм; розчинник – хлороформ). Подальшу обробку записів з побудовою тривимірних графіків виконували за допомогою програмованого пакета Spektra Data Lab, розробленого в НДІ хімії ХНУ ім. М. Каразіна [2, 5].

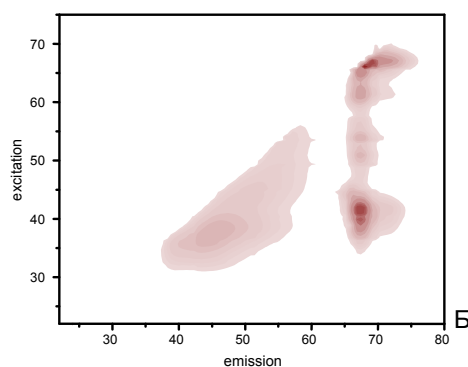
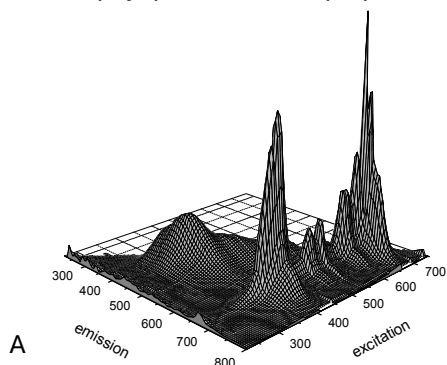
Результати й обговорення. Аналіз тривимірних спектрів флуоресценції досліджуваних ліпофільних екстрактів дозволяє зробити додаткові висновки про якісний склад об'єктів, що вивчалися. Результати експерименту наведено на рис. 1–4.

Рис. 1. Тривимірний спектр флуоресценції (А) та його логарифмічна проекція на площину (Б) ліпофільної фракції з квіток мальви лісової.

Як видно на рисунку 1 (3 DF-спектри ліпофільної фракції з квіток мальви лісової), в ділянці збудження (λ_{exc}) 320 – 360 нм та емісії (λ_{em}) 400 – 430 нм спостерігалася серія піків, яка притаманна простим поліфенолам. У ділянці λ_{exc} 360 – 420 нм та λ_{em} 430–460 нм відзначали піки, характерні для флавонолових агліконів, а серія піків у ділянці λ_{exc} 250 – 450, 470–550, 570–680 нм та λ_{em} 650–750 нм – діапазон флуоресценції хлорофілів.

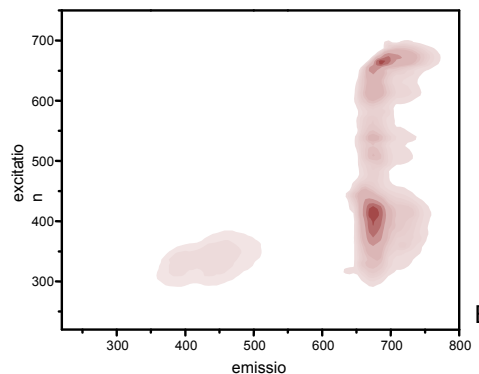
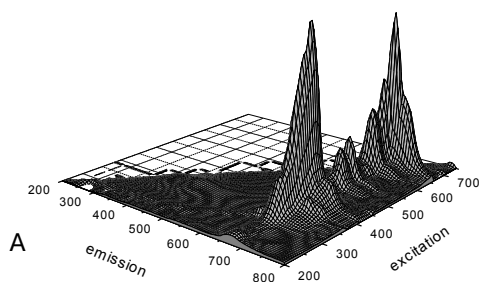
Як видно на рисунку 2 (3 DF-спектри ліпофільної фракції плодів мальви лісової), серія піків у ділянці збудження λ_{exc} 340-400 нм та випромінювання λ_{em} 420 – 500 нм відповідає агліконам флавонолів. У ділянці λ_{exc} 400 – 460 нм та λ_{em} 470 – 520 нм відзначали пік, що відповідає жовтим флуоресцюючим пігментам, а серія піків у ділянці λ_{exc} 250 – 450, 470–550, 570–680 нм та λ_{em} 650–750 нм – діапазон флуоресценції хлорофілів.

Рис. 2. Тривимірний спектр флуоресценції (А) та його логарифмічна проекція на площину (Б) ліпофільної фракції з плодів мальви лісової.

Ліпофільній фракції листа мальви лісової (рис. 3) притаманні незначні піки в ділянці збудження λ_{exc} 320 – 360 нм та емісії λ_{em} 380 – 420 нм, які

характерні для простих поліфенолів. У ділянці λ_{exc} 320 – 380 нм та λ_{em} 420 480 нм проявлялися піки насичених флавоноїдних агліконів. У

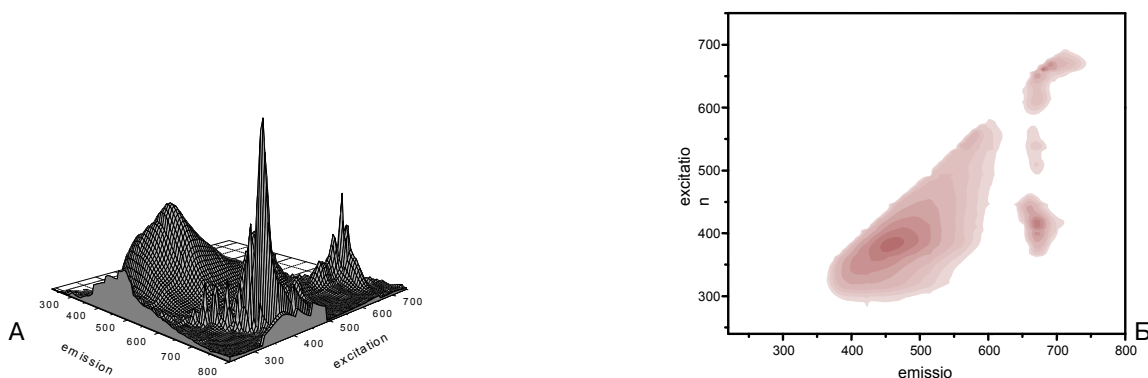
Рис. 3. Тривимірний спектр флуоресценції (А) та його логарифмічна проекція на площину (Б) ліпофільної фракції з листа мальви лісової.

ділянці збудження λ_{exc} 300 – 450, 470–550, 570–700 нм та емісії λ_{em} 650–760 нм відзначали піки, які відповідають хлорофілам.

Ліпофільні комплекси коренів мальви лісової (рис. 4) мають серію піків у ділянці збудження λ_{exc} 360 – 460 нм та емісії λ_{em} 390–550 нм, що відповідають флавоноловим агліконам. У ділянці збудження λ_{exc} 540 – 570 нм та емісії λ_{em}

550 – 590 нм відзначали піки, які відповідають червоно-жовтогарячому пігменту. Незначні піки в ділянці λ_{exc} 340–450, 470–550, 570–700 нм та λ_{em} 650–740 нм зона флуоресценції хлорофілів.

Кількісний вміст суми каротиноїдів та хлорофілів в об'єктах дослідження наведено в таблиці 1. Так, як видно з даних таблиці 1, значним вмістом досліджуваних пігментів відрізняються

Рис. 4. Тривимірний спектр флуоресценції (А) та його логарифмічна проекція на площину (Б) ліпофільної фракції з коріння мальви лісової.

Таблиця 1. Результати кількісного визначення пігментів у ліпофільних фракціях сировини мальви лісової

Об'єкт дослідження	Каротиноїди, мг/г	Хлорофіли, мг/г
Квітки мальви лісової	6,11	7,14
Плоди мальви лісової	8,75	12,63
Листи мальви лісової	150,54	252,60
Корені мальви лісової	сліди	сліди

листя мальви лісової (252,60 мг/г хлорофілу та 150,54 мг/г каротиноїдів). Загальний вміст пігментів (у %) складає: 41,5 % у листях мальви, 2,1 % у плодах та 1,3% у квітках мальви лісової. Корені мальви містять слідові кількості пігментів.

Висновки. 1. Методом тривимірної флуоресцентної спектроскопії вивчено якісний склад ліпофільних екстрактів з сировини мальви лісової. Визначено вміст у них каротиноїдів та хлорофілів.

2. Тривимірні спектри флуоресценції ліпофільних фракцій досліджуваних рослин дали мож-

ливість виявити наявність агліконів флавоноїдів, хлорофілів та простих поліфенольних сполук.

3. Встановлено, що листя мальви лісової містить значну кількість рослинних пігментів (41,5 %).

4. Результати дослідження свідчать про перспективність подальшого вивчення та використання надземної сировини мальви лісової як джерела жиророзчинних сполук (зокрема пігментів) з метою подальшого створення на їх основі нових лікарських засобів.

Література

1. Бриттон Г. Биохимия природных пигментов / Г. Бриттон. – М. : Мир, 1986. – 422 с.
2. Визначення видового походження рослинних олій / В. А. Параніч [та ін.] // Фармац. журнал. – 2000. – № 5. – С. 86–90.
3. Гродзинський А. М. Лікарські рослини / А. М. Гродзинський. – К. : Вид-во «Українська радянська енциклопедія», 1992. – 542 с.
4. Державна Фармакопея України / Державне підприємство «Науково-експертний фармакопейний центр». – 1-е видання. – Х. : РІРЕГ, 2001. – 556 с.
5. Дослідження ліпофільної фракції трави хамерію

вузьколистою / С. М. Марчишин [и др.] // Фармацевтичний часопис. – 2011. – № 1. – С. 18–21.

6. Ластухін Ю. О. Хімія природних органічних сполук: навч. посібник / Ю. О. Ластухін. – Львів : Інтелектуальний Захід, 2005. – 560 с.

7. Методи биохимического исследования / под ред. А. И. Ермакова. – Л. : Агропромиздат, 1987. – 430 с.

8. Тернинко І. І. Вивчення ліпофільних комплексів сировини мальви лісової (*Malva sylvestris* L.) / І. І. Тернинко, У. Є. Онищенко // Зб. тез доповідей щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих вчених «Актуальні питання ство-

рення нових лікарських засобів» (Харків, 20-21 квітня 2011р.). – Харків, 2011. – С. 123.

9. Тернинко И. И. Изучение жирнокислотного состава липофильных комплексов мальвы лесной / И. И. Тернинко, У. Е. Онищенко // Сб. тезисных докладов Всероссийской научной конференции студентов и аспи-

рантов с международным участием « Молодая фармация – потенциал будущего» (СПб., 20 – 21 апреля 2011 года). – СПб., 2011. – С. 51–52.

10. Тюкавкина Н. А. Биофармацевтическая химия / Н. А. Тюкавкина, Ю. И. Буков. – М. : 1991. – 477с.

ИССЛЕДОВАНИЕ ЛИПОФИЛЬНЫХ ЭКСТРАКТОВ СЫРЬЯ MALVA SYLVESTRIS L.

И. И. Тернинко, У. Е. Онищенко

ГУ «Луганский государственный медицинский университет»

Резюме: исследованы липофильные экстракты из сырья мальвы лесной, полученные методом исчерпывающего экстрагирования хлороформом в аппарате «Сокслета». Определено количественное содержание суммы хлорофиллов и каротиноидов. Получены и изучены трехмерные спектры поглощения и флуоресценции липофильных комплексов сырья мальвы лесной.

Ключевые слова: мальва лесная, липофильные экстракты, трехмерные спектры, каротиноиды, хлорофиллы.

RESEARCH OF LIPOPHILIC EXTRACTIONS OF RAW MATERIALS OF MALVA SYLVESTRIS L.

I. I. Ternynko, U. Ye. Onyshchenko

SI «Luhansk State Medical University»

Summary: there were investigated lipophilic extracts of raw materials of Malva sylvestris, obtained by exhaustive extraction with chloroform in a Soxhlet apparatus. The quantitative maintenance of chlorophyll and carotenoids was defined. Three-dimensional spectrums of absorption and fluorescence of lipophilic complexes of raw materials of investigated plant were received and studied.

Key words: malva sylvestris, lipophilic extractions, three-dimensional spectrums, carotenoids, chlorophylls.